

LIBRIS

We know
books

JULES

VERNE

Castelul din Carpați

Traducere din limba franceză de Anca Măgurean

București, 2024

CUPRINS

CAPITOLUL I	9
CAPITOLUL II	25
CAPITOLUL III	35
CAPITOLUL IV	44
CAPITOLUL V	58
CAPITOLUL VI	72
CAPITOLUL VII	83
CAPITOLUL VIII	96
CAPITOLUL IX	111
CAPITOLUL X	123
CAPITOLUL XI	136
CAPITOLUL XII	147
CAPITOLUL XIII	153
CAPITOLUL XIV	162
CAPITOLUL XV	169
CAPITOLUL XVI	177
CAPITOLUL XVII	186
CAPITOLUL XVIII	188

I

Această poveste nu este una fantastică, ci doar romantică. Trebuie, oare, să tragem concluzia că nu e adevărată, dat fiind caracterul său neverosimil? Ar fi o greșeală. Trăim vremuri în care se întâmplă orice – aproape că putem spune că sunt vremuri în care s-au întâmplat de toate. Dacă povestea noastră nu mai pare deloc verosimilă azi, poate că va fi mâine, datorită resurselor științifice pe care le va aduce viitorul, și nimeni nu se va gândi să le catalogheze drept legende. De altfel, nu se mai nasc legende spre finalul acestui secol al XIX-lea, marcat de un simț practic și pozitiv, nici în Bretania, ținutul korriganilor de temut, nici în Scoția, țara gnomilor și a spiridușilor, nici în Norvegia, patria azilor, a elfilor, a silfilor și a valkiriilor, nici măcar în Transilvania, unde peisajul Carpaților este atât de propice evocărilor psihagogice¹. Totuși, trebuie observat că ținutul transilvănean este încă foarte legat de superstițiile vremurilor vechi.

¹ Psihagogia este o ramură a psihopedagogiei reeducării și a psihoterapiei care se ocupă de recuperarea personalității deformate, potrivit exigențelor și normelor sociomorale (n.red.).

Aceste provincii de la marginea Europei au fost descrise de domnul Gerando² și vizitate de Élisée Reclus³. Dar niciunul nu a spus nimic despre ciudata poveste pe care se bazează acest roman. Să fi știut oare de ea? Poate, dar nu au vrut câtuși de puțin să o creadă. Lucru regretabil, căci altfel ar fi povestit-o, unul cu precizia unui analist, celălalt cu acea poezie instinctivă a cărei amprentă o poartă relatările călătoriilor sale.

Fiindcă nici unul, nici celălalt nu au făcut-o, voi încerca să o fac eu în locul lor.

Pe 29 mai al acelui an, un cioban își păzea turma la marginea unui podiș plin de verdeață, la poalele Retezatului, care domină o vale fertilă, împădurită cu copaci cu trunchiurile drepte, plină de culturi bogate. Acest podiș înalt, gol, fără adăpost, este ras, ca și cum un bărbier și-ar trece lama peste el, de acel vânt din nord-vest, numit de localnici „orădeanul”. Se spune atunci, în acel ținut, că ciobanul își rade barba – și, uneori, foarte scurt.

² Auguste de Gérando, istoric și eseist francez, membru al Academiei Maghiare de Științe, s-a născut pe 4 aprilie 1819, în Lyon, reședința regiunii Rhône-Alpes, și a murit pe 8 decembrie 1849, la Dresda, capitala Saxoniei. În vara anului 1840, Gérando și soția lui, Emma Teleki de Szék (1809–1893), au vizitat împreună Transilvania. Aici și-a început două studii, pe care le-a publicat după ce a urmat cursurile de istorie ținute de Jules Michelet: *Essai historique sur l'origine des Hongrois/Eseu istoric despre originea maghiarilor* (1844) și notele de călătorie din Transilvania, *La Transylvanie et ses habitants/Transilvania și locuitorii săi* (1845) (n.red.).

³ Jacques Élisée Reclus (15 martie 1830 – 4 iulie 1905) a fost un geograf, scriitor și anarhist francez. A lucrat la capodopera sa, apărută în 19 volume, *La Nouvelle Géographie universelle, la terre et les hommes* („Geografia universală”), aproape 20 de ani (1875–1894). În 1892, i s-a acordat Medalia de Aur a Societății Geografice din Paris pentru această lucrare, în ciuda faptului că a fost alungat din Franța din cauza activismului său politic (n.red.).

Acel cioban nu avea nimic arcadian⁴ în îmbrăcăminte, nimic bucolic în atitudine. Nu era Dafnis, Amyntas, Titiriu, Lycidas sau Melibeus⁵. La picioarele sale încălțate cu saboți grei din lemn nu murmura Lignon⁶, ci Jiul valah, ale cărui ape reci și pastorale ar fi fost demne să curgă prin meandrele romanului Astrée⁷.

Frik, Frik din satul Werst – așa se numea acest rustic cioban –, la fel de neîngrijit ca și animalele sale, ce se cădea a sta într-o cocină sordidă construită la intrarea în sat, unde oile și porcii trăiau într-o revoltătoare procrastinare – singurul cuvânt împrumutat din limba veche, care se potrivește stânelor pline de păduchi ale ținutului.

Aceste *immanum pecus*⁸ pășteau, așadar, sub paza numitului Frik – *immanior ipse*⁹. Culcat pe o movilă acoperită cu iarbă, ținea un ochi închis, în timp ce celălalt îi era treaz, și, cu pipa în gură, fluiera la câini, când vreo oaie se îndepărta de turmă, sau sufla o dată în corn, de răsuna ecoul pe culmile munților.

Era ora patru după-amiaza. Soarele începea să apună. Câteva culmi, ale căror poale erau acoperite de o ceață plutitoare, se vedeau spre est. Printre două creste muntoase dinspre sud-vest, trecea un fascicul pieziș de raze, asemenea unui val de lumină ce se strecoară printr-o ușă întredeschisă.

⁴ Păstorii din Arcadia, regiune din Grecia antică, reprezentau, pentru poeți, simboluri ale nevinovăției și fericirii (n.red.).

⁵ Toate acestea sunt nume de păstori care apăreau în poeziile pastorale (n.red.).

⁶ Lignon denumește atât o localitate, cât și un râu din Franța (n.red.).

⁷ *L'Astrée* este un roman pastoral scris de Honoré d'Urfé, publicat între 1607 și 1627 (n.red.).

⁸ Vite monstruoase (lat.) (n.red.).

⁹ El însuși mai monstruos (lat.) (n.red.).

Acest sistem orografic¹⁰ aparține celei mai sălbatice zone din Transilvania, cunoscută sub denumirea de ținutul Clujului.

Ciudată bucată a imperiului austriac această Transilvanie, „Erdely”, în maghiară, adică „ținutul pădurilor”. La nord, e mărginită de Ungaria, la sud, de Valahia, și de Moldova la est. Întinsă pe șaiszeci de mii de kilometri pătrați, adică șase milioane de hectare – aproape a noua parte din Franța –, e un fel de Elveție, numai că o dată și jumătate mai întinsă decât cuprinsul elvețian, fără să fie totuși mai populată. Cu podișurile sale pline de culturi, pășunile pline de verdeață, văile capricios conturate, piscurile aspre, Transilvania, străbătută de ramificațiile de origine plutonică ale Carpaților, este brăzdată de numeroase cursuri de apă, care vor îmbogăți apele Tisei și ale superbeii Dunări, ale cărei Porți de Fier, câteva mile mai la sud (mila ungurească măsoară în jur de 7500 metri), închid defileul lanțului Balcanilor pe granița Ungariei și a Imperiului Otoman.

Astfel arată vechea țară a dacilor, cucerită de Traian în primul veac al erei creștine. Independența de care s-a bucurat sub Ioan Zápolya¹¹ și a urmașilor săi, până în 1699, a luat sfârșit cu Leopold I,

¹⁰ Orografia este parte a geografiei fizice care se ocupă cu descrierea, clasificarea și studierea formelor de relief ale uscatului (n.red.).

¹¹ Ioan Zápolya a fost voievod al Transilvaniei între 1510 și 1526 și rege al Ungariei între 1526 și 1540. În 1514, a înăbușit în sânge răscoala condusă de Gheorghe Doja. Probabil autorul face o confuzie cu Ioan/Iancu de Hunedoara. De-a lungul timpului, Transilvania a făcut parte din Dacia, din Imperiul Roman, din Regatul Ungariei, din Imperiul Otoman, respectiv din Imperiul Austriac. Un rol major în oprirea temporară a pericolului turcesc l-a jucat Ioan/Iancu de Hunedoara (1407–1456), voievod al Transilvaniei (1446–1456) și guvernator al Ungariei (1446–1453). Complementară efortului său militar a fost strădania de a spori autonomia voievodatului Transilvaniei față de regatul ungar. În 1541, Principatul Transilvaniei a fost organizat ca principat autonom sub suzeranitate otomană. Până în 1918, când s-a unit cu România Mare, nu putem vorbi de o independență reală a Transilvaniei (n.red.).

care a anexat-o Austriei. Dar, oricare ar fi fost construcția sa politică, a rămas habitatul comun al diverselor rase care locuiesc împreună fără a fuziona, valahii sau românii, ungurii, țigani, secuii de origine moldovenească, dar și sașii, pe care timpul și împrejurările vor sfârși prin a-i „maghiariza”, ducând la unitatea transilvăneană.

De care din aceste tipuri ținea ciobanul Frik? Să fi fost un descendent degenerat al vechilor daci? Greu de spus, văzându-i părul zburlit, fața plină de tăieturi, barba încâlcită, sprâncenele groase ca două perii din păr aspru și roșcovan, ochii spălăciți, între verde și albastru, cu colțurile umede și încercănate de bătrânețe. Are vreo șaiszeci și cinci de ani – sau cel puțin așa lasă de crezut. Dar e înalt, slab, drept sub cămașa îngălbenită, mai puțin păroasă decât pieptul, iar un pictor nu ar ezita să-i surprindă silueta când, cu pălăria din paie pe cap, ca un dop, s-ar sprijini în ciomagul cu capăt coroiat, la fel de nemișcat ca o stâncă.

În momentul în care razele pătrundeau prin crăpătura din vest, Frik se întoarse; apoi, cu mâna pe jumătate închisă, și-o duse streașină la ochi, făcându-și o lunetă – ca și cum și-ar fi făcut o portavoce ca să fie auzit până departe – și se uită cu foarte mare atenție.

În lumina din zare, la o milă bună depărtare, dar foarte mic din cauza distanței, se profilau formele unei cetăți. Acel castel antic ocupa, pe o latură izolată a trecătorii Vulcan, partea superioară a podișului Orgal. Sub jocul luminii orbitoare, relieful se distinge net, cu acea claritate pe care o are vederea stereoscopică. Totuși, trebuie ca ochiul păstorului să fi fost înzestrat cu o mare capacitate de vedere pentru a distinge un detaliu din această masă îndepărtată.

Exclamă, deodată, clătînând din cap: